- *Η φωλιά του κούκου* στο θέατρο Νέο Ριάλτο-

ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΕΙΣ

Της Ειρήνης Μ. Μουντράκη

Η φωλιά του Κούκου του Ντέηλ Βάσσερμαν είναι ένα έργο ιδιαίτερα αγαπητό στο ευρύ κοινό, κυρίως μέσα από την κινηματογραφική εκδοχή του Milos Forman με τον Τζακ Νίκολσον στο ρόλο του Μακ Μέρφυ (1975). Στην Ελλάδα το παρουσίασε ο Νίκος Κούρκουλος, το 1987 στο θέατρο Κάππα, σε μετάφραση Παύλου Μάτεσι και σκηνοθεσία Leon Rubin.

Το θεατρικό έργο του Βάσσερμαν που στηρίζεται στο μυθιστόρημα του Κεν Κέσεϋ, (ο τίτλος είναι από παιδικό τραγούδι), ανέβηκε για πρώτη φορά στο Μπρόντγουαίη με τον Κερκ Ντάγκλας, το 1963. Ο Κέσεϋ στηρίχθηκε για τη συγγραφή του στις εμπειρίες που αποκόμισε στο τέλος της δεκαετίας του '50 όταν εργαζόταν σε μία ψυχιατρική κλινική. Το στόρυ είναι σχετικά απλό αλλά αλληγορικό. Ο Μακ Μέρφυ είναι ένας ασυμβίβαστος, αντικομφορμιστής που έχει καταδικαστεί για δευτερεύοντα αδικήματα. Από τις φυλακές στέλνεται σε ένα ψυχιατρείο για να «ελεγχθεί» η βίαια συμπεριφορά του. Εκεί, κάτω από το μανδύα της προόδου, της δημοκρατικότητας, της υποτιθέμενης προσπάθειας ίασης των τροφίμων με προοδευτικά μέσα, θα ανακαλύψει το ψέμα, την υποκρισία, την σκληρότητα και θα οδηγηθεί σε αδιέξοδο. Το σύστημα αντιπροσωπεύεται από την άτεγκτη Προϊσταμένη. Στο πρόσωπο του οι υπόλοιποι έγκλειστοι, οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν εθελοντικά προσέλθει στο άσυλο, θα αναγνωρίσουν τον σύντροφο, τον φίλο, τον ηγέτη. Χάρη σ' αυτόν και στην ανθρώπινη συμπεριφορά του θα ελπίσουν σε ένα καλύτερο αύριο. Ο ανατροπέας της τάξης όμως θα εξουδετερωθεί. Μία λοβοτομή θα απομακρύνει τον κίνδυνο και η ανατροπή θα αποφευχθεί. Οι υπόλοιποι, με τον παραδειγματισμό αυτό, θα μαζευτούν ξανά.

Το έργο, με σαφέστατες πολιτικές προεκτάσεις, είναι μια κραυγή διαμαρτυρίας για την κοινωνική διάρθρωση. Η εικόνα του συστήματος είναι εναργής. Ο αντί-ήρωας Μακ Μέρφυ που αντιστέκεται στο κατεστημένο θα χτυπηθεί ανελέητα. Η εξόντωση κάθε πιθανού διασαλευτή είναι αναγκαία. Η κατάληξη της ιστορίας μοιάζει σχεδόν αναπόφευκτη: ο θάνατος του Μακ Μέρφυ επιβάλλεται αλλά φέρει καρπούς, φέρει την λύτρωση. Ο βουβός – κουφός έως τώρα Αρχηγός, ο νεαρό ινδιάνος που τόσο καιρό παρέμενε απλώς παρατηρητής των

συμβάντων φοβούμενος την οποιαδήποτε εμπλοκή του, θα βρει το δρόμο της δύναμης και της φυγής. Η θυσία του Μακ Μέρφυ αποδεικνύεται γόνιμη.

Ο Βλαδίμηρος Κυριακίδης μας έχει πείσει για τις ειλικρινείς και έντιμες προθέσεις του. Η πορεία του στηρίζεται στη λεπτομερή εργασία και στην μελέτη. Η φετινή όμως παράσταση έρχεται να επιβεβαιώσει τα όσα και στο παρελθόν έχω υποστηρίξει. Το πηγαίο ταλέντο του, η ανεξάντλητη ζωτικότητα του, η δαιμόνια κίνηση του, η αμεσότητα της έκφρασης του περιορίζονται από τη σκηνοθετική ιδιότητα. Ο ηθοποιός καταπιέζεται από τον σκηνοθέτη.

Ωστόσο έστησε μια στρωτή παράσταση με ρυθμό και εναλλασσόμενα κύματα έντασης. Ο θανάσιμος αγώνας του Μακ Μέρφυ με την Προϊσταμένη κλιμακώνεται σταδιακά. Η πάλη του ατόμου με την εξουσία, της τάξης με την αναρχία, εκφράζεται δυναμικά. Ο ίδιος, στο ρόλο του Μακ Μέρφυ, προσπάθησε να ανταποκριθεί στο ζητούμενο του «χοϊκού, αντάρτη, του βλάσφημα υγιή, εραστή της μάχης, της βουής που εισβάλλει σε χώρο χρόνιας σιγής» (Παύλος Μάτεσις). Ως ένα βαθμό τα κατάφερε μην αποφεύγοντας ωστόσο την παγίδα, (παγίδα που ένας άλλος στο ρόλο του σκηνοθέτη θα μπορούσε να αποφύγει), να χρησιμοποιήσει δοκιμασμένες και επιτυχημένες σκηνικές ευκολίες του.

Η Έφη Μουρίκη στον ρόλο της σκληρής, κομπλεξικής Προϊσταμένης κινήθηκε μονοδιάστατα όπως απαιτούσε ο ρόλος. Ψυχρή, κυνική, αδίστακτη.

Θα σταθώ ιδιαίτερα στις ερμηνείες των εγκλείστων, που κερδίζουν τις εντυπώσεις. Ο Γιάννης Κοτσαρίνης (Σκάνλον) αποτύπωσε τον φόβο και την ανασφάλεια με εξαίρετη τεχνική. Ο Πάνος Σταθακόπουλος (Χάρντινγκ) ακροβάτησε επιτυχώς ανάμεσα στη λογική και την τρέλα. Ο Χρήστος Γιάνναρης απέδωσε με ευαισθησία τον Μπίλλυ, ρόλο ιδιαίτερα δύσκολο και εύθραυστο. Ο Πρόδρομος Τοσουνίδης ερμήνευσε με ένταση τον Αρχηγό σε ένα μεγάλο φάσμα ψυχικών εναλλαγών. Απομονωμένος και απρόσιτος αρχικά, ευάλωτος στη συνέχεια, ελπιδοφόρος στο τέλος. Ο Γρηγόρης Ποιμενίδης (Μαρτίνι) διακρίνεται από τη φυσικότητα του παιξίματος του. Συνεπής και ο Στάθης Βούτος (Τσέσγουϊκ). Η Τόνια Ζησίδου δυστυχώς δεν ξέφυγε από την καρικατούρα. Ο Δημήτρης Μενούνος και Θανάσης Λιάσκος, φύλακες, ανταποκρίθηκαν με συνέπεια.

Το σκηνικό που επιμελήθηκε ο Χρήστος Μπούφας εξυπηρέτησε τις ανάγκες της παράστασης χωρίς όμως να προσθέτει.

Περιοδικό ΑΝΤΙ, τεύχος 811, Παρασκευή 27 Φεβρουαρίου 2004